

ПРИКЛАДНА ЛІНГВОТЕРМІНОГРАФІЯ В ТИПОЛОГІЧНОМУ АСПЕКТІ

У статті проаналізовано здобутки прикладної лінгвотермінографії — мовознавчої дисципліни, орієнтованої на укладання словників лінгвістичних термінів. Схарактеризовано базові поняття, за якими здійснюють розподіл лексикографічних творів; показано особливий статус термінологічних словників, який полягає в поєднанні ознак філологічних і енциклопедичних словників. Подано аналіз словників лінгвістичних термінів з огляду на їхнє місце в класифікації праць цього жанру.

Ключові слова: термінографія, прикладна лінгвотермінографія, словник лінгвістичних термінів, класифікація словників, типологічний аспект.

Особливе місце словників у соціокультурній ситуації кінця ХХ — поч. ХХІ ст. визначене багатьма причинами: це й виразна орієнтація всіх напрямів сучасної лінгвістики на оприлюднення результатів діяльності дослідників у словниковій формі, і зростання ролі різних джерел інформації, і пильна увага суспільства до мовленнєвої культури, щоправда, на тлі очевидного зниження її рівня. Словники відгукуються на всі зміни в житті суспільства, у статичній формі демонструючи картину динамічних мовних процесів¹.

Аналіз здобутків прикладної лінгвотермінографії доцільно проводити в контексті напрацювань з типології словників загалом із визначенням місця в ній термінологічних словників, зокрема й типології словників лінгвістичних термінів.

Перші спроби розв'язання проблеми типології словників знаходимо в працях Л. В. Щерби: в його доповіді (1939 р.), а потім у статті «Опыт общей теории лексикографии» (1940 р.). Учений здійснив систематизацію лексикографічних джерел за такими опозиціями: 1) словник академічного типу — словник-довідник, 2) енциклопедичний словник — загальний словник, 3) тезаурус — звичайний (тлумачний або перекладний) словник, 4) звичайний (тлумачний або перекладний) словник — ідеологічний (ідеографічний) словник, 5) тлумачний словник — перекладний словник, 6) неісторичний словник — історичний словник².

Надалі класифікації різних словників розпрацьовували М. Л. Апажєв, Ю. Д. Апрєсян, В. В. Виноградов, Г. Е. Віганд, Л. Гілберт, П. М. Денисов, Д. Джирартс, В. В. Дубічинський, Ю. М. Караулов, В. М. Лейчик, Я. Малкієл, В. В. Морковкін, А. Рей, Р. Ф. Роменська, Л. П. Ступін, Дж. Хаусман та інші

¹ Козырев В. А., Черняк В. Д. Современные ориентации отечественной лексикографии // *Вопр. лексикографии.* — 2014. — № 1 (5). — С. 5.

² Щерба Л. В. Опыт общей теории лексикографии // *Языковая система и речевая деятельность.* — М., 1974. — С. 235–304.

дослідники. На думку С. Лендау, не існує стандартної узгодженої систематики словників, хоча «кілька відчайдушів спробували побудувати організовану схему класифікації або типологію»³.

Розподіл лексикографічних джерел на типи і класи в сучасному мовознавстві здійснено за кількома базовими поняттями, позначеними такими термінами: *опозиції*⁴, *параметри*⁵, *підстави*⁶ та *фасети*⁷. В українському мовознавстві різні класифікації словників докладно описано Я. В. Капрановим⁸. На думку В. Д. Табанакової, тип лексикографічного джерела встановлюють за такими ознаками: 1) належність словника до певної опозиції, 2) можливість подальшої класифікації на дрібніші підкласи, 3) наявність домінантного параметра або набору привативних параметрів, які занадто дрібні і не можуть бути підставами для класифікації кількох лексикографічних джерел⁹.

Аналіз проблем типології та класифікації словників, узагальнення та систематизацію наявних класифікацій лексикографічних творів знаходимо в статтях Я. В. Капранова, Н. О. Лук'янової, Л. В. Попової та інших дослідників¹⁰. Розв'язуючи проблему співвідношення понять «типологія словників» та «класифікація словників», дослідники пропонують визнати домінування терміна *тип*, що є гіперонімом до термінів-гіпонімів — *підтип* і *клас*, які, своєю чергою, можна розподіляти на *види*, *різновиди*¹¹.

Намагання з'ясувати в наявних класифікаціях місце термінологічних словників породжує низку запитань. До якого типу словників за опозицією *енциклопедичні / лінгвістичні (філологічні) словники* вони можуть бути віднесені? Здебільшого їх зараховують до філологічних словників¹², проте деякі дослідники вважають їх близькими до довідників енциклопедичного типу¹³. Н. З. Котелова зазначає, що термінологічні словники «являють собою особливий тип лексикографічних описів, вони відрізняються від енциклопедій у тому сенсі, що їхні об'єкти — компоненти знакової системи, а не речі-предмети, і подібні до них

³ Лендау С. І. Словники : мистецтво та ремесло лексикографії.— К., 2012.— 480 с.

⁴ Щерба Л. В. Знач. праця.

⁵ Караулов Ю. Н. Лингвистическое конструирование и тезаурус литературного языка.— М., 1981.— 366 с.

⁶ Морковкин В. В. Основы теории учебной лексикографии : Автореф. дис. ... д-ра филол. наук.— М., 1990.— 72 с.; Ступин Л. П. Лексикография английского языка.— М., 1985.— 168 с.

⁷ Роменская В. Ф. О классификационной схеме понятия «тип словаря» // Структурная и прикладная лингвистика.— Ленинград, 1978.— С. 181–188.

⁸ Капранов Я. В. Типологічна класо-видова організація лексикографічних джерел // Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики.— 2014.— Вип. 25.— С. 183–198.

⁹ Табанакова В. Д. Идеографическое описание научной терминологии в специальных словарях : Дис. ... д-ра филол. наук.— Тюмень, 2001.— 287 с.

¹⁰ Капранов Я. В. Знач. праця; Лук'янова Н. А. Типология русских лингвистических словарей // Вестн. НГУ. Сер. «История, филология».— Новосибирск, 2005.— Т. 4. Вип. 4.— С. 20–45; Попова Л. В. Моделирование многофункционального словаря терминов когнитивной лингвистики // Наука о человеке: гуманитарные исследования.— Омск, 2012.— С. 226–234.

¹¹ Капранов Я. В. Знач. праця.— С. 187; Лук'янова Н. А. Знач. праця.— С. 23.

¹² Комова М. Класифікація термінологічних словників // Вісн. Нац. ун-ту «Львівська політехніка».— 2008.— № 620.— С. 144–147; Полуктова А. Ю. Теоретичні засади укладання навчального словника-мінімуму лінгвістичної термінології // Наукові праці. Філологія. Мовознавство.— 2012.— Вип. 183. Т. 195.— С. 76–80; Симоненко Л. О. Лінгвістичні проблеми унормування наукової термінології // Українська термінологія і сучасність : 36. наук. праць.— К., 2007.— Вип. 7.— С. 21–25.

¹³ Борхвальдт О. В. Русская терминография в историческом аспекте.— Красноярск, 1998.— С. 6–7.

орієнтацією на наукові знання <...>. До словників літературної мови термінологічні словники подібні за належністю їхніх об'єктів до знакової системи і відрізняються від них ареальним охопленням об'єктів (оскільки не містять нетермінів і термінів інших галузей знання), переважною спрямованістю на опис поняттєвого компонента значення <...>, більшою мірою використання наукових знань <...>¹⁴. Поширеною є й думка про те, що термінологічні словники перебувають на межі між словниками енциклопедичного та філологічного типів¹⁵. У класифікації Ю. С. Маслова визначено особливий, перехідний тип, до якого належать термінологічні словники, на противагу лінгвістичним, нелінгвістичним, проміжним, змішаним та універсальним¹⁶. О. С. Герд указує на необхідність надавати в термінологічних словниках не лише логіко-поняттєві визначення, але й опис власне поняття за зразком енциклопедичної статті¹⁷. С. С. Волков констатує, що дихотомію «енциклопедичне визначення (тлумачення) слова — філологічне пояснення (семантизація) значення слова вже не варто розглядати як абсолютну»¹⁸. На підтвердження цієї думки О. В. Борхвальдт зазначає: «Особливо яскраво межове положення словників спеціальної та термінологічної лексики (між словниками енциклопедичного й філологічного типу. — *І. К.*) увиразнено в історико-термінологічних словниках, які зазвичай містять у словниковій статті інформацію історико-культурного характеру»¹⁹. А. В. Русакова вважає, що термінологічні словники, хоча й мають багато спільного із загальномовними словниками, являють собою все ж особливий тип словників, яким властиві деякі специфічні ознаки (вони описують терміносистему чи терміносистеми; вони інакше інтерпретують свої об'єкти, ніж інші словники; вони професійно орієнтовані); основним завданням термінологічного словника є відображення системних зв'язків між одиницями, що до нього входять²⁰.

Попри невизначеність статусу термінологічних словників загалом і словників лінгвістичних термінів у загальній типології словників зокрема, в метатермінографічних працях знаходимо численні спроби їхньої класифікації.

Загальний огляд словників лінгвістичних термінів представлено в працях О. С. Ахманової та О. І. Полторацького, Н. В. Васильєвої, Л. М. Веклинець та М. С. Разумейко; Е. С. Ганієвої, С. В. Лесникова, Н. А. Ляшук, О. В. Нікітіна, Н. О. Слюсарєвої і Г. М. Макарової²¹ та інших дослідників. Порівняльний ана-

¹⁴ Котелова Н. З. Семантическая характеристика терминов в словарях // Проблематика определенї терминов в словарях разных типов.— Ленинград, 1976.— С. 36.

¹⁵ Сороколетов Ф. П. Общая и учебная лексикография.— Ленинград, 1985.— С. 14.

¹⁶ Маслов Ю. С. Введение в языкознание.— СПб. ; М., 2006.— 304 с.

¹⁷ Герд А. С. Основы научно-технической лексикографии.— Ленинград, 1986.— С. 78.

¹⁸ Волков С. С. Лексика с национально-культурным компонентом в историческом словаре русского языка (проблемы семантического описания) // Историко-культурный аспект лексикографического описания русского языка.— М., 1995.— С. 70.

¹⁹ Борхвальдт О. В. Знач. праця.— С. 7.

²⁰ Русакова А. В. Лингвистическая модель двуязычного электронного текстоориентированного словаря юридических терминов (на материале Конституции Российской Федерации, Конституции Французской Республики и Конвенции о защите прав человека и основных свобод) : Автореф. дис. ... канд. филол. наук.— Тюмень, 2008.— С. 10.

²¹ Ахманова О. С., Полторацкий А. И. Словари лингвистической терминологии (обзор) // Лексикограф. сб.— 1962.— № 5.— С. 188–191; Васильева Н. В. Словари лингвистических терминов // Лингвистический энциклопедический словарь.— М., 1990.— С. 461–462; Веклинець Л. М., Разумейко М. С. Новий термінологічний словник // Культура народів Причорномор'я.— 2002.— № 36.— С. 197–198; Ганієва Э. С. Лексикографическая презентация крымскотатарских лингвистических терминов // Культура народів Причорномор'я.— 2009.— № 164.— С. 34–37; Лесников С. В. Словарь русских словарей : более 3500 источников.— М., 2002.— 334 с.; Лесников С. В. Типология русских словарей лингвистической

ліз тлумачних словників лінгвістичної термінології у східнослов'янських країнах здійснив В. К. Щербін²².

Як окремих різновид лінгвістичних словників словники лінгвістичної термінології виділяли Д. Е. Розенталь, М. О. Теленкова, З. А. Потіха, В. О. Козирев і В. Д. Черняк, А. М. Баранов, Д. О. Добровольський, І. Ф. Протченко, С. В. Лесников²³ та ін.

Зародження цього жанру дослідники пов'язують з кінцем ХІХ — початком ХХ ст. С. В. Лесников вважає першим в історії російської лінгвістики зразком словника лінгвістичних термінів «Соображения педагогического совета Минской гимназии об установлении общей грамматической терминологии и единства в грамматических определениях при преподавании языков: отечественного, древних и новых» (1871), працю, яка мала вузькодидактичну спрямованість і відображала лінгвістичну термінологію в межах шкільного курсу мови²⁴. На українських теренах такі словники з'являються дещо пізніше. 1909 р. вийшов словник І. І. Огієнка «Історичний словник української граматичної термінології» (ІСУГТ²⁵), а 1917 р. — «Грамматична термінологія і правопись, ухвалені Комісією мови при Українському Товаристві Шкільної Освіти в Києві» (ГТП).

Розквіт практичної лінгвотермінографії, зумовлений появою нових лінгвістичних дисциплін і збільшенням кількості шкіл і напрямів, які виробили власну метамову, одноставно співвідносять із серединою ХХ — початком ХХІ ст. Характеризуючи цей феномен, В. К. Щербін зауважує: «Відзначена Ю. М. Марчуком тенденція до швидкого збільшення кількості виданих (серед інших) словників лінгвістичної термінології отримала своє підтвердження в процесі створення нами дисциплінарної класифікації термінологічних словників, виданих у Білорусі. Так, серед майже чотирьох десятків тематичних груп спеціальних словників, виявлених нами після фронтального обстеження білоруських бібліографічних словникових покажчиків <...>, словники лінгвістичної термінології <...> посідають п'яту позицію (46 назв), кількісно поступаючись лише біологічним словникам (141 назва), економічним словникам (137), історичним словникам (66) і математичним словникам (48). Більше того, проведене нами фронтальне обстеження змісту російських та українських бібліографічних покажчиків словникових видань <...> показало, що тенденція до швидкого збільшення кількості

терминологии // Мир науки, культуры, образования.— 2011.— № 6 (31).— С. 6–10; Ляшук Н. А. Лексична та концептуальна багатозначність лінгвістичної термінології в українській мові : Дис. ... канд. філол. наук. — К., 2014. — 235 с.; Никитин О. В. Терминологические словари по языкознанию XX–XXI вв.: лингвокультурологический обзор. — <http://www.portal-slovo.ru/philology/44569.php>; Слюсарева Н. А., Макарова Г. Н. Обзор современных зарубежных словарей лингвистических терминов (1969–1975) // Актуальные проблемы учебной лексикографии. — М., 1977. — С. 272–286.

²² Щербин В. Толковые словари лингвистических терминов в восточнославянских странах: сравнительный анализ // Terminologia.— Vilnius, 2014.— N 21.— S. 28–70.

²³ Розенталь Д. Э., Теленкова М. А. Предисловие // Розенталь Д. Э. Словарь-справочник лингвистических терминов : Пособие для учителя.— 3-е изд., исправл. и дополн.— М., 1985.— С. 3–10; Потиха З. А., Розенталь Д. Э. Лингвистические словари и работа с ними в школе : Пособие для учителя.— М., 1987.— 128 с.; Козырев В. А., Черняк В. Д. Слово в системе словарей русского языка : Учеб. пособие к спецкурсу.— Л., 1989.— 106 с.; Баранов А. Н., Добровольский Д. О. Немецко-русский и русско-немецкий словарь лингвистических терминов с английскими эквивалентами.— 2-е изд., исправл. и дополн.— М., 2006.— 496 с.; Протченко И. Ф. Словари русского языка: краткий очерк.— М., 1996.— 128 с.; Лесников С. В. Словарь русских словарей...; Лесников С. В. Типология русских словарей...

²⁴ Лесников С. В. Типология русских словарей...

²⁵ Список скорочень див. у кінці статті.

виданих словників лінгвістичних термінів є визначальною і для російської та української термінографії»²⁶.

Уперше класифікацію (типологію) словників лінгвістичних термінів подав В. О. Іцкович у статті «Про словник нової лінгвістичної термінології» в 1964 р. Поділ словників здійснено за такими опозиціями: перекладні — одномовні словники; тлумачні — словники; словник сучасної термінології — «історичний словник» тощо²⁷. Цю класифікацію І. С. Куликова та Д. В. Салміна назвали «перспективною і багато в чому недосконалою»²⁸. Запропонований ученим поділ у подальшому деталізовано в статті Н. В. Васильєвої «Словники лінгвістичних термінів» з виділенням таких груп словників: 1) за охопленням спеціальної лексики: загальні, які своїм завданням мають подати максимально повний перелік термінів усіх галузей мовознавства (екстенсивний тип), та спеціалізовані, які представляють терміни напряму, окремих лінгвістичних шкіл або окремого розділу мовознавства (інтенсивний тип); 2) за ступенем інформативності словникової статті: пояснювальні (експланаторні) словники, номенклатурні (словники — списки термінів, які не супроводжуються будь-якою інформацією) та глосарії (списки мінімально анотованих термінів). Пояснювальні словники за способом тлумачення поділяють на енциклопедичні (містять такі відомості про поняття, назване терміном, як його історія, одне чи кілька тлумачень, ілюстрації, бібліографію) і тлумачні (пояснюють термін за допомогою дефініції та кількох прикладів)²⁹.

І. С. Куликова та Д. В. Салміна виокремлюють 9 протилежностей / типологічних опозицій, за якими протиставлено словники лінгвістичних термінів: 1) енциклопедія — словник — довідник, 2) академічний — навчальний, 3) алфавітний — тематичний, 4) оригінальний (російський) — перекладний, 5) словник метамови — словник метадіалекту, 6) загальний словник — галузевий словник, 7) словник — довідник, 8) цитатний — не цитатний, 9) одномовні — двомовні (багатомовні) словники³⁰.

Узагальнивши наявні класифікації, докладний опис різновидів словників лінгвістичних термінів запропонував С. В. Лесников: 1. За охопленням спеціальної лексики (за типом реестру): 1.1. Екстенсивний тип — загальні, загальнолінгвістичні словники лінгвістичних термінів, основним завданням яких є охоплення повного переліку термінів мовознавства загалом. 1.2 Інтенсивний тип — спеціалізовані, вузькогалузеві словники, в яких подано терміни або окремих лінгвістичних шкіл, конкретних лінгвістичних теорій, або лінгвістичної дисципліни чи розділу мовознавства. 1.3 Іншомовно-рідномовно-іншомовні словники. 2. За способом організації словникового матеріалу: 2.1. Лексикони — алфавітні та / чи тематичні словники термінів. 2.2. Тезауруси — словники, в яких зафіксовано семантичні відношення між термінами. 3. За ступенем інформативності словникової статті пояснювальним (експланаторним) словникам лінгвістичної термінології протиставлено номенклатурні словники (індекси, списки термінів, не супроводжувані будь-якою детальною інформацією) та глосарії (списки мінімально анотованих термінів). Пояснювальні словники лінгвістичних тер-

²⁶ Щербин В. К. Знач. праця.— С. 29–30.

²⁷ Ицкович В. А. О словаре новой лингвистической терминологии // Лингвистическая терминология и прикладная топонимастика.— М., 1964.— С. 31–43.

²⁸ Куликова И. С., Салмина Д. В. Введение в металингвистику : Систем., лексикограф. и коммуникатив.-прагмат. аспекты лингвист. терминологии.— СПб., 2002.— С. 58.

²⁹ Васильева Н. В. Словари лингвистических терминов // Лингвистический энциклопедический словарь / Гл. ред. В. Н. Ярцева.— М., 1990.— С. 461–462.

³⁰ Куликова И. С., Салмина Д. В. Знач. праця.— С. 59.

мінів за способом тлумачення поділяються на: а) енциклопедичні (містять такі відомості про термін, як його історія, одне чи кілька тлумачень, ілюстрації, бібліографію), б) тлумачні (пояснюють терміни шляхом дефініції та кількох прикладів)³¹.

Однак усі наведені класифікації недостатньо повно відбивають розмаїття наявних у мовознавстві термінографічних праць, об'єктом яких є лінгвістична термінологія, тому, на нашу думку, повинні бути доповнені такими опозиціями, як монодисциплінарний словник — міждисциплінарний словник; словник метамови — словник метадіалекту (ідіолекту), повний словник — короткий словник. Крім того, в опозиції синхронний словник — діахронний (історичний) словник історичні словники можуть бути деталізовані за різновидами.

В. К. Щербін влучно зауважує, що кожна словникова класифікація не дозволяє «розкласти на полицях» усі опубліковані на цей час словники лінгвістичних термінів, типологічне розмаїття яких переважає класифікаційні можливості кожної окремої типології³². Проведений нами аналіз 191 словника лінгвістичних термінів підтверджує думку авторитетного білоруського дослідника й дозволяє в межах описаних вище класифікацій схарактеризувати такі їхні основні різновиди.

За охопленням спеціальної лексики (типом реєстру), як уже зазначалося, вирізняють екстенсивні, інтенсивні та іншомовно-рідномовно-іншомовні словники. Серед екстенсивних словників лінгвістичних термінів, основним завданням яких є охоплення якнайповнішого переліку термінів мовознавства загалом, особливе місце посідає «Словарь лингвистических терминов» О. С. Ахманової (СЛТ). С. В. Лесников характеризує його як «узагальнення попереднього термінологічного досвіду з одночасним поєднанням тлумачення близько семи тисяч термінів із перекладом їх чотирма мовами (англійською, іспанською, німецькою, французькою). <...> Цей словник представив найповніший опис метамови мовознавства, яку сформовано в 60-і рр. двадцятого століття»³³. За ступенем реєстрової повноти В. К. Щербін³⁴ поряд з цим словником називає «Опыт исторического словаря русской лингвистической терминологии» М. Г. Булахова (ОИСРЛТ) та «Словник сучасної лінгвістики: поняття і терміни» А. П. Загнітка (ССЛПТ). Різновиди словників екстенсивного типу — повні тлумачні (крім зазначених вище, це також ЖЛИ, ЖТП, КЖРК, ККР, КРСЛТ, МПСЛТ, МСЛТ, РБСЛТ та ін.), короткі тлумачні (ВКСЛТ, ВКТС, ДКСЛТ, КЛС, КСЛТ, КССЛТ, КТСЛТ, МКР та ін.), енциклопедичні (БМЭ, БЭС, ВЛТ, ГЯРФ, ЛЕ, ЛЭС, МФЕ, РЯЭ, СЭСРЯ, УМЕ, УМЕМ, ЭРЯ, ЕЛЛ та ін.), довідники (БГСС, КДАР, КСРЯ, НГТСС, ССВЯ, ССЛТ), навчальні (БУС, ЖУСКР, ЗУСС, КФШ, МОУСС, НОПЛ, НОПФ, НТСЛТ, ОСЛТ), шкільні (БВСМ, ЛШЛС, ЛШС, СШУМ, ШЛС). У нашому матеріалі загальна кількість екстенсивних словників становить 91 найменування.

Інтенсивні словники — це лінгвотермінографічні праці, які подають лінгвістичну термінологію окремої галузі мовознавства, лінгвістичної наукової школи чи напряму. Сучасна прикладна лінгвотермінографія орієнтована саме на деталізацію наукового знання, про що свідчить велика кількість словників інтенсивного типу. Зазначимо окремі галузі, термінологія яких відображена в спеціалізованих словниках, в алфавітному порядку скорочень назв відповідних словників:

³¹ Лесников С. В. Типология русских словарей...

³² Щербин В. К. Знач. праця.— С. 33.

³³ Лесников С. В. Типология русских словарей....— С. 6.

³⁴ Щербин В. К. Знач. праця.— С. 35.

методика викладання мови (АКРБ, ҚДАР, ЛССМ); комунікативна стилістика (БКСТ); граматика (БМСГТ, ВГТГ, ВНРЛ, ДГС, ІСУГТ, МОУСС, НГТСС, РУСГТ, УГТП), зокрема морфологія (КТСМ, ПМРЯ) і синтаксис (КТСС, ЛСС); семантика (БСС); фонетика (БСФТ, КТ, НОПФ, DLP); психолінгвістика (ВПГ, ЛВЛ, ФПКК); комбінаторна лінгвістика (ВКЛСТ); ономастика (ДСОП, НЗСОТ, НУОТ, ОТСО, ПСРОТ, СУОТ, ТТП, GTSO, SOE); прикладна лінгвістика (ДТНТ, НТТПЛ, DLTAL), у т. ч. комп'ютерна лінгвістика (КЛАОТ, СТКЛ, СУТПЛ); дитяче мовлення (ДР); методи дослідження в мовознавстві (ЖМИ); культура мовлення і стилістика (ЖУСКР, ЖУСС, КМСТ, КРР, МВС, ПРСС, РКРО, СКМ, ССТ, СЭСРЯ, ЭТСССТ); лексикологія (ИНРС, НОПЛ, ОСЛТ), у т. ч. лексикологія, фразеологія, лексикографія (СЛТЛФ); етнолінгвістика (ИСЭПТ); когнітивістика (КСКТ, МСТМК, МСОТ), у т. ч. когнітивно-дискурсивна лінгвістика (СТКДЛ); діалектологія (КФРД); лінгвістичний аналіз тексту (ЛАТСТ); лінгвістика тексту (НКСТ); перекладознавство (НЛПС); морфеміка (НОПМТ); словотвір (НОПС, УСТ); лінгводидактика (СДУЛ, ЦЛЭС); соціолінгвістика (ССЛТМ, СШСЛТ).

Стрімке збільшення кількості перекладних (іншомовно-рідномовно-іншомовних словників) свідчить про поглиблення сучасних міжнаціональних наукових контактів. Зібрання традиційно російсько-іншомовних словників (АКРБ, АРСЛС, БДНР, ВНРЛ, ГББ, ГРООР, ЗШУ, ИНРС, КБРУ, ҚДАР, КЖРК, ККР та багато інших) останнім часом поповнилося іншомовно-українсько-іншомовними словниками лінгвістичних термінів, укладеними викладачами Київського національного університету імені Тараса Шевченка: сербсько-українським (СУСЛТ), турецько-українським (ПТУС), українсько-англійським (УАСЛТ), українсько-болгарським (УБСЛТ), українсько-білоруським (УБІСЛТ), українсько-італійським (УІТСЛТ), українсько-іспанським (УІСЛТ), українсько-китайським (УКСЛТ), українсько-німецьким (УНСЛТ), українсько-польським (УПСЛТ), українсько-російсько-угорським (УРУСЛ), українсько-сербським (УССЛТ), українсько-хорватським (УХСЛТ), українсько-чеським (УЧСЛТ), польсько-українським (PUSLT), а також укладеними К. Г. Джукою українсько-румунським (УРСЛТ) та українсько-румунським, румунсько-українським (УРРУ) словниками. Ці лінгвотермінографічні праці, безперечно, сприятимуть тіснішим контактам українських мовознавців з колегами зі слов'янських, і не лише слов'янських, країн.

За способом організації словникового матеріалу опрацьовані нами словники переважно належать до лексиконів — алфавітних та / чи тематичних словників термінів. Значно меншою мірою представлені тезауруси — словники, в яких фіксуються семантичні відношення між термінами. На думку С. В. Лесникова, «елементи тезаурусного способу організації термінологічної лексики присутні і в звичайних словниках лінгвістичних термінів як вказівники на дескриптори, синоніми й антоніми, корелят, галузь уживання, суміжні з мовознавством дисципліни тощо»³⁵. До власне тезаурусів належать три словники — «Тезаурус по теоретической и прикладной лингвистике» С. Є. Нікітіної (НТТПЛ), «Тезаурус информационно-поисковый по языкознанию» В. Б. Смирєнського (ТИПЯ) та «Коммуникативная стилистика текста: словарь-тезаурус» Н. С. Болотной (БКСТ).

За ступенем інформативності словники лінгвістичних термінів поділяють на пояснювальні (експланаторні), номенклатурні (індекси, списки) та глосарії (мінімально анотовані списки). З-поміж експланаторних укажемо на енциклопе-

³⁵ Лесников С. В. Типология русских словарей... — С. 7.

дичні (зазначені серед екстенсивних словників) та тлумачні (наприклад, БСС, КЛС, КРСЛТ, КСЛТ, СЛТ та ін.).

Серед номенклатурних словників у матеріалі засвідчено глосарій (ВГТГ) та списки / покажчики) (БМСГТ, НЗСОТ, НПДСФТ, НУОТ, ТТП). Списки / покажчики термінів є необхідним попереднім етапом укладання словника, і в подальшому можуть стати основою тлумачного словника, як це сталося, наприклад, зі списками ономастичних термінів В. В. Німчука, що лягли в основу «Словника української ономастичної термінології» Д. Г. Бучка (СУОТ).

У зібраному масиві словників на тлі переважно монодисциплінарних праць спостерігаємо ще одну виразну прикмету сьогодення — появу міждисциплінарного словникарства, спричиненого інтеграцією наук, прагненням розглянути мовні явища у взаємодії з суміжними дисциплінами. До міждисциплінарних належать, наприклад, «Словник термінів міжкультурної комунікації» Ф. С. Бацевича (СТМК) та «Язык. Речь. Коммуникация: Междисциплинарный словарь» С. Н. Цейтлін, В. А. Погосьяна, М. А. Єливанової, К. І. Шапіро (ЯРК).

За класифікаційною ознакою походження виокремлюють оригінальні (в нашому матеріалі таких словників 185) та перекладні, точніше, перекладені — (5): «Словарь семиотики» М. Бронуена, Р. Феліцитаса (БФСС), «Объяснительный словарь теории языка» А. Ж. Греймаса, Ж. Курте (ГСОС), «Лингвистический словарь Пражской школы» Й. Вахека (ЛСПШ), «Словарь лингвистических терминов» Ж. Марузо (МСЛТ), «Психолингвистика : Ключевые концепты. Энциклопедия терминов (с английскими эквивалентами)» Д. Філла (ФПКК), «Словарь американской лингвистической терминологии» Е. Хемпа (ХСАЛТ).

Характер представлено в лінгвотермінографічних працях ілюстративного матеріалу зумовив поділ словників на цитатні та нецитатні. Такий спосіб дефініювання терміна, як подання цитати, може бути задекларований у назві словника, пор., наприклад, «Краткий словарь-справочник современных лингвистических терминов в цитатах» В. А. Шаймієва (КССЛТ). Проте здебільшого назви нечисленних зразків словників цитатного типу не містять вказівки на цю їхню особливість («Опыт исторического словаря русской лингвистической терминологии» М. Г. Булахова (ОИСРЛТ), «Лингвистический словарь Пражской школы» Й. Вахека (ЛСПШ), «Словарь американской лингвистической терминологии» Е. Хемпа (ХСАЛТ).

Важливим в аспекті проведеного нами дослідження є поділ словників лінгвістичних термінів на історичні / діяхронні та сучасні / синхронні. Уперше на цю класифікаційну ознаку вказав В. О. Іцкович³⁶, у подальшому дослідники не брали її до уваги, хоча в загальній типології словників вона присутня³⁷. Історичних словників лінгвістичних термінів у вітчизняній лінгвотермінографічній практиці обмаль. До них належать такі праці: «Материалы к словарю грамматической терминологии восточно-славянских языков» Т. В. Баймута (БМСГТ), «Українська граматична термінологія: Історичний словник української граматичної термінології з передмовою про розвиток її» І. І. Огієнка (ІСУГТ), «Покажчик давніх слов'янських філологічних термінів» В. В. Німчука (НПДСФТ), «Опыт исторического словаря русской лингвистической терминологии» М. Г. Булахова (ОИСРЛТ). До історичних словників зараховуємо також словники мови одного автора — «Словник мовознавчих термінів Івана Франка» Є. С. Регушевського (СМТІФ), «Словник філологічної термінології та номен-

³⁶ *Ицкович В. А.* Зазнач. праця.

³⁷ Див., напр.: *Лукиянова Н. А.* Зазнач. праця.

клатури творів М. С. Грушевського» О. С. Масликової (СФТМГ) та «Словник філологічних термінів Михайла Драгоманова» В. В. Деркача (СФТМД).

Проведений аналіз словників лінгвістичних термінів дозволяє зробити висновки про те, що цей жанр термінографічних праць активно, хоча й нерівномірно, розвивається й, очевидно, розвиватиметься й надалі, відбиваючи нові досягнення лінгвістичної науки. Одним з важливих напрямів розвитку української лінгвотермінографії вважаємо теоретичне осмислення й відтворення в словнику історії лінгвістичного терміна, його семантичної та формальної еволюції.

УМОВНІ СКОРОЧЕННЯ

- АКРБ — *Абуталипова П. А., Камалетдинова А. В.* Русско-башкирский словарь терминов по методике преподавания языков.— Уфа, 2009.— 95 с.
- АРСЛС — *Англо-русский словарь по лингвистике и семиотике. English-Russian Dictionary of Linguistics and Semiotics /* Ред. А. Н. Баранов, Д. О. Добровольский.— М., 1996.— Т. 1.— 642 с.
- БВСМ — *Богатырева И. И., Волошина О. А.* Словарь школьных лингвистических терминов.— М., 2012.— 358 с.
- БГСС — *Бредихина В. П., Глазман М. А.* Словарь-справочник лингвистических терминов.— Алма-Ата, 1988.— 136 с.
- БДНР — *Баранов А. Н., Добровольский Д. О.* Немецко-русский и русско-немецкий словарь лингвистических терминов с английскими эквивалентами.— 2-е изд., исправл. и дополн.— М., 2006.— 496 с.
- БКСТ — *Болотнова Н. С.* Коммуникативная стилистика текста : Словарь-тезаурус.— М., 2009.— 384 с.
- БМСГТ — *Баймут Т. В.* Материалы к словарю грамматической терминологии восточнославянских языков // Баймут Т.В. Вибрані наукові праці / Упоряд. О. В. Безугла.— Ніжин, 2014.— С. 173–202.
- БМЭ — *Беларуская мова : Энцыклапедыя /* Пад ред. А. Я. Мыхневіча.— Мінск, 1994.— 655 с.
- БСС — *Бочкарев А. Е.* Семантический словарь.— Н. Новгород, 2003.— 200 с.
- БСФТ — *Бернштейн С. И.* Словарь фонетических терминов.— М., 1996.— 171 с.
- БУС — *Брусенская Л. А.* Учебный словарь лингвистических терминов.— Ростов н/Д, 2005.— 256 с.
- БФСС — *Бронуэн М., Фелицитас Р.* Словарь семиотики : Пер.с англ.— М., 2010.— 256 с.
- БЭС — *Языкознание. Большой энциклопедический словарь /* Гл. ред. В. Н. Ярцева.— М., 1998.— 685 с.
- ВГТГ — *Веливченко В. Ф.* Глосарій з теоретичної граматики англійської мови.— Черкаси, 2001.— 84 с.
- ВКЛСТ — *Влавацкая М. В.* Комбинаторная лингвистика : Словарь терминов.— Новосибирск, 2013.— 104 с.
- ВКТС — *Варнахович Л. В.* Краткий терминологический словарь // Лингвистика в таблицах и схемах : Учеб. пособие.— Минск, 2003.— С. 103–124.
- ВТЛ — *Вибрані топіки та лексикон сучасної лінгвістики : Енциклопед. словник для фахівців з теорет. гуманітар. дисциплін та гуманітар. інформатики /* Авт.-уклад. І. Б. Штерн.— К., 1998.— 336 с.
- ВНРЛ — *Вацулин В. С.* Немецко-русский лексикон основных грамматических понятий.— 2-е изд., исправл. и дополн.— М., 1997.— 135 с.
- ВПГ — *Воробйова Л. М.* Психолінгвістичний глосарій.— 2-е вид., доповн.— Рівне, 2011.—128 с.
- ГББ — *Грабис Р., Барбаре Д., Бергмане А.* Словарь лингвистических терминов (русско-латышский, латышско-русский).— Рига, 1963.— 255 с.
- ГРООР — *Гацалова Л. Б.* Русско-осетинский, осетинско-русский словарь лингвистических терминов.— Владикавказ, 2007.— 140 с.
- ГСОС — *Греймас А. Ж.* Семиотика // Греймас А. Ж., Курте Ж. Объяснительный словарь теории языка.— М., 1983.— С. 483–550.
- ГТП — *Грамматична термінологія і правопис, ухвалені Комісією мови при Українському Товаристві Шкільної Освіти в Києві.*— К., 1917.— 20 с.

- ГЯРФ — Государственные языки в Российской Федерации : Энциклопед. словарь-справочник / Гл. ред. В. П. Нерознак.— М., 1995.— 400 с.
- ДГС — *Дурново Н. Н.* Грамматический словарь (грамматические и лингвистические термины).— М. ; Пг., 1924.— 155 с.
- ДКСЛТ — *Даниленко В. П.* Краткий словарь лингвистических терминов.— Иркутск, 2003.— 50 с.
- ДР — Детская речь : Словарь лингвист. терминов / Сост. С. Н. Цейтлин, М. В. Русакова.— СПб., 1993.— 16 с.
- ДСОП — *Торчинський М. М.* Додатки // Структура онімного простору української мови.— Хмельницький, 2008.— С. 524–546.
- ДТНТ — *Демьянков В. З.* Тетради новых терминов № 039. Англо-русские термины по прикладной лингвистике и автоматической переработке текста : Методы анализа текста.— М., 1982.— 290 с.
- ЖЛИ — *ЖИИ Жирков Л. И.* Лингвистический словарь. — 2-е изд., дополн.— М., 1946.— 155 с.
- ЖМИ — *Жеребило Т. В.* Методы исследования в языкознании : Словарь терминов.— Грозный, 1999.— 52 с.
- ЖТП — *Жеребило Т. В.* Термины и понятия лингвистики.— Назрань, 2001.— 197 с.
- ЖУСКР — *Жеребило Т. В.* Учебный словарь по культуре речи.— Грозный, 1995.— 50 с.
- ЖУСС — *Жеребило Т. В.* Учебный словарь по стилистике русского языка и культуре речи.— Грозный, 1992.— 159 с.
- ЗШУ — *Зверева Т. Р., Шибанов А. А.* Удмуртско-русский и русско-удмуртский словарь лингвистических терминов.— Ижевск, 2006.— 56 с.
- ИНРС — *Ивлева Г. Г.* Немецко-русский словарь по лексикологии и стилистике.— М., 2006.— 167 с.
- ИСЭПТ — *Исаев М. И.* Словарь этнолингвистических понятий и терминов.— М., 2002.— 196 с.
- ІСУГТ — Українська граматична термінологія : Історичний словник української граматичної термінології з передмовою про розвиток її / Авт.-уклад. І.Огієнко.— К., 1909.— 76 с.
- КБРУ — *Кайдаров А. Т., Баратов Ш.* Русско-уйгурский словарь лингвистических терминов.— Алма-Ата, 1987.— 184 с.
- КДАР — *Колесникова И. А., Долгина О. А.* Англо-русский терминологический справочник по методике преподавания иностранных языков.— СПб., 2001.— 224 с.
- КЖРК — *Кенесбаев С., Жанузаков Т.* Русско-казахский словарь лингвистических терминов.— Алма-Ата, 1966.— 206 с.
- ККР — Китайско-казахско-русский словарь лингвистических терминов / Т. Калибек, Б. Шамиль (отв. ред.).— Пекин, 2009.— 491 с.
- КЛАОТ — *Дарчук Н. П.* Словник термінів // Комп'ютерна лінгвістика : Автомат. опрацювання тексту.— К., 2008.— С. 344–351.
- КЛС — *Нечаев Г. А.* Краткий лингвистический словарь.— Ростов н/Д, 1976.— 184 с.
- КМСТ — Культура мови : Словник термінів / Авт.-уклад. Л. В. Струганець.— Тернопіль, 2000.— 88 с.
- КРР — Культура русской речи : Энциклопед. словарь-справочник / Под ред. Л. Ю. Иванова, А. П. Сковородникова, Е. Н. Ширяева.— М., 2007.— 840 с.
- КРСЛТ — *Кротевич С. В.* Словник лінгвістичних термінів.— К., 1957.— 360 с.
- КСКТ — Краткий словарь когнитивных терминов / Е. С. Кубрякова, В. З. Демьянков, Ю. Г. Панкрац, Л. Г. Лузина ; под ред. Е. С. Кубряковой.— М., 1996.— 345 с.
- КСЛТ — *Васильева Н. В.* Краткий словарь лингвистических терминов.— М., 1995.— 175 с.
- КСРЯ — *Касаткин Л. Л.* Современный русский язык : Словарь-справочник.— М., 2010.— 304 с.
- КССЛТ — Краткий словарь-справочник современных лингвистических терминов в цитатах / Авт.-сост. В. А. Шаймиев — СПб., 1999.— 160 с.
- КТ — *Калита А. А., Тараненко Л. І.* Consise Dictionary of Phonetic Terms / Словник фонетичних термінів (короткий) (англ. мовою).— Тернопіль, 2010.— 256 с.
- КТСЛТ — *Єрмоленко С. Я.* Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів.— К., 2001.— 223 с.

- КТСМ — Короткий термінологічний словник з морфології української мови / Авт.-уклад Є. Б. Барань.— Берегове, 2010.— 32 с.
- КТСС — Шульжук К. Ф. Короткий термінологічний словник синтаксичних термінів // Синтаксис української мови : Підручник.— К., 2004.— С. 397–406.
- КФРД — Каде Т. Х., Факторович А. Л. Русская диалектология. Термины и понятия : Учеб. пособие. — Краснодар, 1994.— 49 с.
- КФШ — Карпов А. К., Фролов Н. К., Шурыгин Н. А. Учебный словарь лингвистических терминов и понятий : Учеб. пособие.— Нижневартовск, 2002.— 375 с.
- ЛАТСТ — Лінгвістичний аналіз тексту : Словник термінів / М. Голянич та ін.; за ред. М. І. Голянич.— Івано-Франківськ, 2012.— 391 с.
- ЛВЛ — Леденев Ю. И., Воробьева И. Г., Леденев Ю. Ю. Лингвистика и психолінгвистика : Учеб. словарь-справочник.— Ставрополь, 2004.— 144 с.
- ЛЕ — Селіванова О. О. Лінгвістична енциклопедія.— Полтава, 2010.— 844 с.
- ЛСПШ — Вахек Й. Лингвистический словарь Пражской школы.— М., 1964.— 350 с.
- ЛСС — Ломов А. М. Словарь-справочник по синтаксису современного русского языка.— М., 2007.— 416 с.
- ЛССМ — Львов М. Р. Словарь-справочник по методике русского языка.— М., 1988.— 240 с.
- ЛШЛС — Лемов А. В. Школьный лингвистический словарь : термины, понятия, комментарии.— М., 2006.— 384 с.
- ЛШС — Лийвасте Э. Школьный словарь лингвистических терминов.— Таллинн, 1989.— 95 с.
- ЛЭС — Лингвистический энциклопедический словарь / Гл. ред. В. Н. Ярцева.— М., 1990.— 685 с.
- МВС — Москвин В. П. Выразительные средства современной русской речи. Тропы и фигуры : Терминолог. словарь.— Ростов н/Д, 2007.— 940 с.
- МКР — Манолова Л. Краток речник на българската езиковедска терминология.— София, 1993.— 107 с.
- МОУСС — Максимов В. И., Одеков Р. В. Учебный словарь-справочник русских грамматических терминов (с английскими эквивалентами).— СПб., 1998.— 304 с.
- МПСЛТ — Матвеева Т. В. Полный словарь лингвистических терминов.— Ростов н/Д, 2010.— 562 с.
- МСЛТ — Марузо Ж. Словарь лингвистических терминов.— М., 1960.— 436 с.
- МСОТ — Іващенко В. Л. Матеріали до словника-мінімуму основних термінопонять концептуальної семантики // Лексикограф. бюл.— К., 2006.— Вип. 16.— С. 148–162.
- МСТМК — Монастырский А. В. Словарь терминов московской концептуальной школы.— М., 1999.— 224 с.
- МФЕ — Скопненко О. І. Мала філологічна енциклопедія.— К., 2007.— 478 с.
- НГТСС — Немченко В. Н. Грамматическая терминология : Словарь-справочник.— М., 2011.— 592 с.
- НЗСОТ — Німчук В. В. Зміни й доповнення в списку ономастичних термінів // Повідомлення Укр. ономаст. комісії.— К., 1968.— Вип. 7.— С. 60–64.
- НКСТ — Николаева Т. М. Краткий словарь терминов лингвистики текста // Новое в зарубежной лингвистике.— М., 1978.— С. 467–472.
- НЛПС — Нелюбин Л. Л. Толковый переводоведческий словарь.— М., 2003.— 320 с.
- НОПЛ — Немченко В. Н. Основные понятия лексикологии в терминах.— Н. Новгород, 1995.— 250 с.
- НОПМТ — Немченко В. Н. Основные понятия морфемики в терминах.— Красноярск, 1985.— 216 с.
- НОПС — Немченко В. Н. Основные понятия словообразования в терминах.— Красноярск, 1985.— 208 с.
- НОПФ — Немченко В. Н. Основные понятия фонетики в терминах.— Н. Новгород, 1993.— 251 с.
- НПДСФТ — Німчук В. В. Показчик давніх слов'янських філологічних термінів // Німчук В. В. Мовознавство на Україні в XIV–XVII ст.— К., 1985.— С. 215–222.
- НТСЛТ — Онуфрієнко Г. С. Навчальний тлумачний словник лінгвістичних термінів.— Запоріжжя, 1998.— 53 с.
- НТПЛІ — Никитина С. Е. Тезаурус по теоретической и прикладной лингвистике.— М., 1978.— 375 с.

- НУОТ — *Німчук В. В.* Українська ономастична термінологія (проект) // Повідомлення Української ономастичної комісії. — К, 1966. — Вип. 1. — С. 24–43.
- ОИСРЛТ — *Булахов М. Г.* Опыт исторического словаря русской лингвистической терминологии : В 5 т. — Минск, 2002. — Т. 1. — 428 с.
- ОСЛТ — *Огүй О. Д.* Словник лексикологічних термінів. — Чернівці, 2000. — 24 с.
- ОТСО — Основен систем и терминологија на словенската ономастика. Основная система и терминология славянской ономастики. Grundsystem und Terminologie der slawischen Onomastik. — Скопје — Скопье — Skopje, 1983. — 412 с.
- ПМРЯ — *Панова Г. И.* Морфология русского языка : Словарь-справочник. — М., 2010. — 448 с.
- ПРСС — Педагогическое речеведение : Словарь-справочник / Под ред. Т. А. Ладъженской, А. К. Миханьской ; сост. А. А. Князьков. — М., 1998. — 312 с.
- ПСРОТ — *Подольская Н. В.* Словарь русской ономастической терминологии. — М., 1978. — 198 с.
- ПТУС — *Подвойний В. М.* Турецько-український словник лінгвістичних термінів. — К., 2000. — 52 с.
- РБСЛТ — Русско-белорусский словарь лингвистических терминов / Ред. Н. В. Бирилло, П. В. Степко. — Минск, 1988. — 141 с.
- РКРО — *Романова Н. Н.* Культура речевого общения: этика, прагматика, психология : Словарь. — М., 2009. — 304 с.
- РУСГТ — Російсько-український словник граматичних термінів / Уклад. Ю. Грох-Грохольський. — Козятин, 1917. — 15 с.
- РЯЭ — Русский язык : Энциклопедия. / Гл. ред. Ф. П. Филин. — М., 1979. — 432 с.
- СДУЛ — Словник-довідник з української лінгводидактики : Навч. посіб. / Кол. авт. за заг. ред. М. Пентилок. — К., 2003. — 149 с.
- СКМ — *Струганець Л.* Культура мови : Словник термінів. — Тернопіль, 2000. — 88 с.
- СЛТ — Словарь лингвистических терминов / Авт.-сост. О. С. Ахманова. — 2-е изд., стер. — М., 2004. — 576 с.
- СЛТЛФ — *Голянич М. І.* Словник лінгвістичних термінів: лексикологія, фразеологія, лексикографія. — Івано-Франківськ, 2011. — 272 с.
- СМТІФ — Словник мовознавчих термінів Івана Франка / Авт.-уклад. Є. С. Регушевський. — Сімферополь, 2002. — 118 с.
- ССВЯ — Словарь-справочник лингвистических терминов по курсу «Введение в языкознание» / Сост. А. М. Эмирова — Симферополь, 1995. — 96 с.
- ССЛПТ — *Загнітко А. П.* Словник сучасної лінгвістики: поняття і терміни : В 4 т. — Донецьк, 2012. — Т. 1 : А – Й. — 401 с.; Т. 2 : К – О. — 349 с.; Т. 3 : П – С. — 424 с.; Т. 4 : Т – Я. — 387 с.
- ССЛТ — *Розенталь Д. Э.* Словарь-справочник лингвистических терминов. — М., 1985. — 399 с.
- ССЛТМ — Словарь социолингвистических терминов / Отв. ред. В. Ю. Михальченко. — М., 2006. — 312 с.
- ССТ — *Мацько Л. І.* Словник стилістичних термінів // Стилістика української мови : Підручник / За ред. Л. І. Мацько. — К., 2003. — С. 431–453.
- СТКДЛ — *Мартинюк А. П.* Словник основних термінів когнітивно-дискурсивної лінгвістики. — Х., 2012. — 196 с.
- СТКЛ — *Карпіловська Є. А.* Словник термінів комп'ютерної лінгвістики // Вступ до прикладної лінгвістики: комп'ютерна лінгвістика. — Донецьк, 2006. — С. 183–187.
- СТМК — Словник термінів міжкультурної комунікації / Авт.-уклад. Ф. С. Бацевич. — К., 2007. — 205 с.
- СУОТ — *Бучко Д. Г.* Словник української ономастичної термінології. — Тернопіль, 2011. — 168 с.
- СУСЛТ — Сербсько-український словник лінгвістичної термінології / Г. П. Стрільчук, Н. Л. Білик, О. М. Деркач, О. Л. Паламарчук, М. В. Шевченко. — К., 2009. — 403 с.
- СУТПЛ — *Дерба С. М.* Словник з української термінології прикладної (комп'ютерної) лінгвістики // *Дерба С. М.* Українська термінологія в галузі прикладної (комп'ютерної) лінгвістики (логіко-лінгвістичний аналіз) : Дис. ... канд. філол. наук. — К., 2007. — С. 189–530.

- СФТМГ — Словник філологічної термінології та номенклатури творів М. С. Грушевського / Авт.-уклад. О. С. Масликова.— Сімферополь, 2002.— 255 с.
- СФТМД — Словник філологічних термінів Михайла Драгоманова / Авт.-уклад. В. В. Деркач.— Кременчук, 2000.— 186 с.
- СПШЛТ — Сулейменова З. Д., Шаймерденова Н. Ж. Словарь социолнгвистических терминов.— Алма-Аты, 2002.— 170 с.
- СПШУМ
СЭСРЯ — Словник школяра : Укр. мова / Авт.-уклад. А. Нелоба.— Х., 1999.— 119 с.
- ТИПЯ — Стилистический энциклопедический словарь русского языка / Под ред. М. Н. Кожинной.— М., 2006.— 696 с.
- ТИПЯ — Тезаурус информационно-поисковый по языкознанию : Метод. пособие для информ. работников / Сост. В. Б. Смиринский.— М., 1977.— 348 с.
- ТТП — Торчинський М. М. Термінологічний покажчик // Торчинський М. М. Українська ономастика : Навч. посіб.— К., 2010.— С. 216–237.
- УАСЛТ — Пономаренко Л. О. Українсько-англійський словник лінгвістичних термінів.— К., 1967.— 46 с.
- УБІСЛТ — Українсько-білоруський словник лінгвістичної термінології / Г. Стрільчук, О. Паламарчук, М. Шевченко, Н. Вологовська.— К., 2012.— 351 с.
- УБСЛТ — Українсько-болгарський словник лінгвістичної термінології / Г. П. Стрільчук, О. В. Коваль-Костинська, О. Л. Паламарчук, М. В. Шевченко.— К., 2005.— 164 с.
- УГТП — Українська граматична термінологія й правопис, ухвалені Катеринославським Учительським Товариством та лекторською комісією Учительського Товариства.— К., 1917.— 16 с.
- УІСЛТ — Українсько-іспанський словник лінгвістичної термінології / Г. П. Стрільчук, З. О. Гетьман, І. С. Орлова, О. Л. Паламарчук, М. В. Шевченко.— К., 2011.— 352 с.
- УІТСЛТ — Українсько-італійський словник лінгвістичної термінології / Г. П. Стрільчук, І. І. Магущинець, О. Л. Паламарчук, М. В. Шевченко.— К., 2010.— 338 с.
- УКСЛТ — Українсько-китайський словник лінгвістичної термінології / Г. Стрільчук, О. Паламарчук, Н. Ісаєва, О. Кірносорова, М. Шевченко.— К., 2011.— 384 с.
- УМЕ — Українська мова : Енциклопедія / Редкол.: В. М. Русанівський, О. О. Тараненко (співголови) та ін.— К., 2000.— 752 с.
- УМЕМ — Українська мова : Енциклопедія / За ред. І. В. Муромцева.— К., 2011.— 399 с.
- УНСЛТ — Українсько-німецький словник лінгвістичної термінології / Г. П. Стрільчук, О. О. Павличко, О. Л. Паламарчук, М. В. Шевченко.— К., 2008.— 288 с.
- УПСЛТ — Українсько-польський словник лінгвістичної термінології / О. Л. Паламарчук, Г. П. Стрільчук, Т. О. Черниш, М. В. Шевченко.— К., 2004.— 218 с.
- УРРУ — Українсько-румунський, румунсько-український словник лінгвістичних термінів / Авт.-уклад. К. Г. Джука.— Чернівці, 2007.— 291 с.
- УРСЛТ — Українсько-румунський словник лінгвістичних термінів / Авт.-уклад. К. Г. Джука.— Чернівці, 1998.— 63 с.
- УРУСЛ — Українсько-російсько-угорський словник лінгвістичної термінології / Кол. авт. за заг. ред. К. Адягаші.— К., 2011.— 521 с.
- УССЛТ — Українсько-сербський словник лінгвістичної термінології / Г. П. Стрільчук, О. Л. Паламарчук, Н. Б. Білик, О. М. Ткаченко, М. В. Шевченко.— К., 2006.— 516 с.
- УСТ — Вакарюк Л. О. Український словотвір у термінах : Словник-довідник.— Тернопіль, 2007.— 260 с.
- УХСЛТ — Українсько-хорватський словник лінгвістичної термінології / Г. П. Стрільчук, О. Л. Паламарчук, Н. Б. Білик, О. М. Ткаченко, М. В. Шевченко.— К., 2008.— 336 с.
- УЧСЛТ — Українсько-чеський словник лінгвістичної термінології / Г. П. Стрільчук, О. В. Антоненко, Н. В. Лобур, О. Л. Паламарчук, М. В. Шевченко.— К., 2009.— 191 с.
- ФПКК — Филл Д. Психолінгвістика. Ключевые концепты : Энциклопедия терминов (с англ. эквивалентами) : Пер. с англ. / Под общ. ред. И. В. Журавлева.— М., 2012.— 344 с.

- ХСАЛТ — *Хэмп Э.* Словарь американской лингвистической терминологии / Пер. и доп. В. В. Иванова; под ред. и с предисл. В. А. Звегинцева — М., 1966.— 264 с.
- ШЛС — Школьный лингвистический словарь : Термины. Понятия. Комментарии / Авт.-сост. А. В. Лемов.— 2-е изд.— М., 2007.— 384 с.
- ЩЛЭС — *Щукин А. Н.* Лингводидактический энциклопедический словарь.— М., 2008.— 746 с.
- ЭРЯ — Энциклопедия русского языка / Ред. Ю. Н. Караулов.— М., 1988.— 720 с.
- ЭТССТ — *Никитина С. Е., Васильева Н. В.* Экспериментальный системный толковый словарь стилистических терминов : Принципы сост. и избр. словар. статьи.— М., 1996.— 172 с.
- ЯРК — *Цейтлин С. Н., Погосян В. А., Еливанова М. А., Шапиро Е. И.* Язык. Речь. Коммуникация : Междисциплинар. словарь.— СПб., 2006.— 128 с.
- DLP — *Crystal D.* A Dictionary of Linguistics and Phonetics.— 6th ed.— Oxford, 2003.— 556 p.
- DLTAL — *Richards J.* Longman Dictionary of Language Teaching and Applied Linguistics.— London, 2002.— 606 p.
- ELL — *Brown K.* Encyclopedia of Language and Linguistics.— 2 ed.— Oxford, 2005.— Vol. 14.— 9000 p.
- GTSO — *Svoboda J., Šmilauer V., Olivova-Nezbedová L.* Grundsystem und Terminologie der slawischen Onomastik // Zpravodaj Mistopisné Komise ČSAV.— 1973.— N 14.— S. 1–280.
- PUSTL — *Polsko-ukraiński słownik terminologii lingwistycznej / G. P. Strilczuk, T. Czernysz, O. Palamarczuk, M. Szewczenko.*—Kijów, 2004.— 280 s.
- SOE — *Słowiańska onomastyka : Encyklopedia / Pod red. E. Rzetelskiej-Feleszko, A. Cieślukowej przy współ. J. Dumy : W 2 t. — Warszawa ; Krakow, 2002.— T. 1.— 535 s.*

I. A. KAZYMYROVA

APPLIED LINGUOTERMINOGRAPHY IN TYPOLOGICAL ASPECT

The achievements of applied linguoterminography is analyzed in the article. It is a linguistic discipline which deals with composing dictionaries of linguistic terms. Some scientific works on the problems of vocabulary typology and its classification in general are reviewed. Author determined basic concepts, which carry out the distribution of lexicographical works. The special status of terminological dictionaries is shown, which is a combination of signs philological and encyclopedic dictionaries.

This article contains information about the genre origin of the linguistic dictionaries. The first such dictionary in Ukraine is «Historical Dictionary of Ukrainian Grammar Terminology» by I. I. Ogiyenko. Author describes some modern views on classification of terminological dictionaries of linguistic terms. According to the type register allocated dictionaries of extensive type with the complete list of linguistic terms; dictionaries of intensive type; foreign-native-foreign language dictionaries. According to the vocabulary material – lexicons and thesauri; according to the degree of dictionary entry descriptiveness – explanatory and nomenclature (indexes, term lists) dictionaries and glossaries; explanatory dictionaries can be encyclopedic and explanatory dictionaries. The perspective directions of lexicography in linguistics are shown. The analysis of linguistic dictionaries are given according to their place in the classification of the works of this genre.

Keywords: terminography, applied linguoterminography, dictionary of linguistic terms, dictionary classification, typological aspect.